

RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA SO'Z YASALISHINI O'RGATISHNING INTEGRATSION YONDASHUVI

Nodiraxon Abduvaliyeva Alisherovna Ziyobiddinova Sarvinozxon Azizjon qizi

¹FarDU f.f.d. (PhD), dotsent FarDU

²Boshlnag'ich ta'lim yo'nalishi 4 –kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20204021>

Annotatsiya: Mazkur tezisda raqamli ta'lim texnologiyalari asosida so'z yasalishini o'qitishning integratsion yondashuvi tahlil qilingan. Unda ona tili ta'limida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik ahamiyati yoritilgan. Xususan, Google Classroom, Quizizz, Kahoot, Wordwall, Canva kabi raqamli platformalarning so'z yasalishini o'rgatishdagi imkoniyatlari misollar asosida ko'rsatib berilgan. Shuningdek, integratsion yondashuv orqali o'quvchilarning lingvistik kompetensiyasi, mustaqil fikrlashi, raqamli savodxonligi va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish masalalari tahlil etilgan. Tadqiqot natijasida raqamli texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshirish, interaktiv va individual ta'limni tashkil etishda muhim vosita ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim, integratsion yondashuv, so'z yasalishi, ona tili ta'limi, interaktiv metodlar, Google Classroom, Quizizz, Kahoot, Wordwall, Canva, multimedia, gamifikatsiya

KIRISH

Bugungi axborotlashgan jamiyatda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, uni zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalar asosida tashkil etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Globallashuv jarayonlari, ilm-fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim mazmuniga yangicha yondashuvni talab etmoqda. Shu sababli ta'lim jarayoniga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi hamda raqamli savodxonligini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ona tili ta'limida so'z yasalishini o'qitish o'quvchilarning lug'at boyligini oshirish, grammatik tafakkurini shakllantirish va nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. An'anaviy ta'lim jarayonida bu mavzu asosan nazariy qoida va yozma mashqlar asosida o'qitilgan bo'lsa, zamonaviy raqamli texnologiyalar yordamida interaktiv, vizual va innovatsion metodlardan foydalanish imkoniyati kengaydi. Natijada o'quvchilar mavzuni qiziqarli va samarali shaklda o'zlashtirish imkoniga ega bo'lmoqda. Raqamli ta'lim texnologiyalari asosida so'z yasalishini o'qitishning integratsion yondashuvi tilshunoslik, pedagogika va axborot texnologiyalarining o'zaro uyg'unlashuvi asosida tashkil etiladi. Mazkur yondashuv orqali Google Classroom, Quizizz, Kahoot, Wordwall, Canva kabi platformalardan foydalanib, o'quvchilarning nazariy bilimlarini mustahkamlash, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish hamda mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini shakllantirish mumkin. Ushbu tezisda raqamli ta'lim texnologiyalarining so'z yasalishini o'qitishdagi o'rni, ularning didaktik imkoniyatlari hamda integratsion yondashuv asosida qo'llashning samaradorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, interaktiv platformalar yordamida tashkil etilgan darslarning o'quvchilar faolligi, kreativ fikrlashi va raqamli kompetensiyasini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritiladi.

ASOSIY QISM

Raqamli ta'lim texnologiyalari bugungi kunda ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, ona tili fanini o'qitishda zamonaviy interaktiv metodlardan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirish, bilimlarni samarali o'zlashtirish

hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. So'z yasallishini o'qitishda integratsion yondashuv asosida raqamli texnologiyalarni qo'llash ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Integratsion yondashuv turli fanlar, metodlar va texnologiyalarni o'zaro uyg'unlashtirish orqali tashkil etiladigan ta'lim modeli hisoblanadi. Bu yondashuv orqali ona tili fanidagi so'z yasallishi mavzulari axborot texnologiyalari, media ta'lim va interaktiv metodlar bilan bog'lab o'qitiladi. Natijada o'quvchilarda nafaqat lingvistik bilimlar, balki raqamli savodxonlik, kommunikativ kompetensiya va kreativ fikrlash ko'nikmalari ham shakllanadi. So'z yasallishini o'qitishdan asosiy maqsad o'quvchilarning lug'at boyligini oshirish, grammatik tafakkurini rivojlantirish hamda so'z tarkibini tahlil qilish malakasini shakllantirishdan iboratdir. An'anaviy ta'limda bu mavzu ko'proq nazariy tushuntirish va yozma mashqlar asosida olib borilgan bo'lsa, raqamli texnologiyalar yordamida mavzuni interaktiv va vizual shaklda tushuntirish imkoniyati kengaydi. Bugungi kunda ta'lim jarayonida Google Classroom, Quizizz, Kahoot, Wordwall, LearningApps va Canva kabi platformalardan samarali foydalanilmoqda. Ushbu platformalar o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil ishlashini tashkil etish hamda bilimlarni nazorat qilishda muhim vosita hisoblanadi.

Google Classroom platformasi masofaviy va aralash ta'limni tashkil etishda qulay imkoniyat yaratadi. O'qituvchi ushbu platforma orqali mavzuga oid video darslar, elektron qo'llanmalar, testlar va topshiriqlarni joylashtirishi mumkin. Masalan, "Morfemik tahlil" mavzusida video dars joylanib, PDF shaklidagi qoida va amaliy topshiriqlar beriladi. O'quvchilar topshiriqlarni elektron shaklda bajarib yuklaydilar. Bu esa vaqtni tejash bilan birga o'quvchilar faoliyatini tizimli nazorat qilish imkonini beradi.

Holat	Qo'llash maqsadi
So'z yasallishini o'qitishda	Google Classroomdan foydalanish
Uyga vazifa berishda	Elektron topshiriqlar yuborish
Masofaviy ta'limda	Online dars tashkil qilish
Mustaqil ishda	Video va material joylash
Nazoratda	Test va monitoring
So'z yasallishi mavzusida	Interaktiv mashqlar yuborish

Misol uchun "Morfemik tahlil" mavzusida video dars joylanadi, PDF qoida beriladi, test biriktiriladi, o'quvchilar javob yuklaydi.

Quizizz platformasi esa gamifikatsiya elementlari asosida ishlovchi online test tizimi hisoblanadi. Unda o'quvchilar o'yin shaklida bilimlarini mustahkamlaydilar. Masalan, "Paxtakor" so'zidagi yasovchi qo'shimcha qaysi?" kabi test savollari orqali o'quvchilarning mavzu bo'yicha bilimlari tekshiriladi. Platformaning avtomatik tahlil tizimi o'quvchilarning natijalarini tezkor baholash imkonini yaratadi.

Holat	Qo'llash maqsadi
Dars boshida	O'tgan mavzuni takrorlash
Dars davomida	Faollikni oshirish
Dars oxirida	Mustahkamlash
Nazoratda	Tezkor test

Uyga vazifada	Mustaqil ishlash
---------------	------------------

Misol uchun: “Paxtakor” so‘zidagi yasovchi qo‘shimcha qaysi?

- A) -kor
- B) -zor
- C) -chi
- D) –lik

4-sinf ona tili 4-qism darsligida berilgan 101-mashqdagi jadvalni yuqoridagi platformaga solib, elektron doskada foydalanish mumkin. Bu jadvalda berilgan so‘zlarning qaysilari yasama so‘zlar hisoblanadi?

bir	ishla	aqlli	ilmli	tikdi
oldi	ovchi	besh	olti	naql
uch	gulla	nurli	tuzla	qurdi
kel	o‘n	ildi	sozla	uzdi
yur	ikki	urdi	ovla	terdi
ber	ovsiz	oqla	ilmsiz	ichdi

Kahoot platformasi real vaqt rejimida ishlaydigan interaktiv viktorina tizimi bo‘lib, o‘quvchilarda musobaqa muhitini hosil qiladi. Masalan, “Qaysi qatorda yasama so‘z berilgan?” kabi savollar asosida tashkil etilgan topshiriqlar o‘quvchilarning tezkor fikrlashi va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Dars jarayonida bunday metodlardan foydalanish o‘quvchilarning faolligini sezilarli darajada oshiradi.

Holat	Qo‘llash usuli
Dars boshida	Motivatsiya
Takrorlashda	Blitz savollar
Mustahkamlashda	O‘yinli nazorat
Guruh ishlari	Musobaqa

Wordwall platformasi interaktiv mashqlar yaratishda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu platformada “Qo‘shimchalarni moslashtir”, “To‘g‘ri javobni tanlang”, “Juftliklarni toping” kabi topshiriqlar tayyorlash mumkin. O‘quvchilar yasovchi qo‘shimchalarni asos so‘zlarga bog‘lash orqali yangi yasama so‘zlarni hosil qiladilar. Bu esa mavzuni amaliy jihatdan mustahkamlashga yordam beradi.

Canva dasturi esa vizual materiallar yaratishda keng imkoniyatlarga ega. Ushbu platforma yordamida infografika, diagramma, taqdimot va animatsion materiallar tayyorlash mumkin. Masalan, “Qo‘shimchalar xaritasi” yoki “Moychechak” metodlari asosida tayyorlangan vizual topshiriqlar o‘quvchilarning mavzuni oson va qiziqarli tarzda o‘zlashtirishiga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslarning muhim afzalliklaridan biri individual va differensial yondashuv imkoniyatining kengligidir. Har bir o‘quvchining bilim darajasi va qobiliyatidan kelib chiqib topshiriqlar berilishi ularning mustaqil ta‘lim olish ko‘nikmalarini

rivojlantiradi. Shuningdek, multimedia vositalari orqali mavzuni vizual tushuntirish o'quvchilarning mavzuni uzoq muddat xotirada saqlashiga yordam beradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta'lim texnologiyalari asosida so'z yasashini o'qitishning integratsion yondashuvi zamonaviy ta'lim tizimining eng samarali va istiqbolli yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv ona tili fanini o'qitishda an'anaviy metodlarni boyitib, ularni interaktiv va innovatsion shakllar bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi.

Google Classroom, Quizizz, Kahoot, Wordwall va Canva kabi raqamli platformalardan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, bunday texnologiyalar o'quv jarayonini individuallashtirish va differensial ta'limni tashkil etishga keng imkoniyat yaratadi. Integratsion yondashuv orqali so'z yasashini o'qitish nafaqat lingvistik bilimlarni shakllantiradi, balki o'quvchilarning raqamli savodxonligi, kommunikativ kompetensiyasi va kreativ fikrlashini ham rivojlantiradi. Bu esa ularni zamonaviy axborotlashgan jamiyat talablariga mos, mustaqil va raqobatbardosh shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Umuman olganda, raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga keng joriy etish ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali tashkil etish hamda fanlararo integratsiyani kuchaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

References:

1. 'Ona tili o'qitish metodikasi' (Boshlang'ich ta'lim fakulteti talabalari uchun darslik): Qosimova K., Matchonov S., G'ulomova X., Yo'ldosheva Sh., Sariyev Sh. — T.: 'NOSHIR', 2009. 352 b.
2. Baynazarova D.D., Toirova M.E. Ona tili. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 4-sinfi uchun darslik. II qism. / Baynazarova D.D., Toirova M.E. - Toshkent: 'Novda Edutainment', 2023. - 88 b.
3. Baynazarova D.D. Ona tili. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 4-sinfi uchun darslik. III qism. / Baynazarova D.D.-Toshkent: 'Novda Edutainment', 2023. - 96 b.
4. Mahmudov N., To'xliyev B. 'O'zbek tilini o'rganamiz' rasmi lug'at.